

KÖSZÖNTÉSEK

Köszöntések, 2015

Tátrai Zsuzsanna köszöntése

„Az ünnepekhez kötődő szokások gyakorlásával az összetartozása tudatát erősíti a közösség” – írja Tátrai Zsuzsanna *Ünnepről ünnepre* (Bp., 2013. 6.) című könyvében. Egy tudományág képviselői által alkotott közösség fontos eseménye, jeles alkalma, ha szeretett, megbecsült tagját köszönti.

Tátrai Zsuzsanna 1945. április 8-án született Budapesten, a háború befejezése körül, egy reményekkel teli időszakban. Születésétől fogva a zene meghatározó szerepet játszott az életében, kezdetben hegedűművész édesapja, később operaénekes férje és leánya mellett. A zene iránti fogékonysága mind a népszokások, mind a gyermekfolklór gyűjtésében, kutatásában segítette.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán 1968-ban szerzett etnográfusi és középiskolai történelemtanári diplomát. A néprajz szak egy nevezetes, nagy létszámú, tehetséges évfolyamának volt a tagja, muzeológusként, egyetemi oktatóként, kutatóként valamennyien tudományunk ismert és elismert művelői lettek. Emberi és szakmai összetartásukat bizonyítja, hogy 2010-ben kötetet állítottak össze egykori kedves professzoruk, Tálasi István tiszteletére, amelyben Tátrai Zsuzsanna írása *Folklór adatok Tálasi István munkásságában és a „Kiskunság” című monográfiájában* címmel olvasható (In Bárh János–Vajkai Zsófia [szerk.]: *Betakarítás. Az 1968-ban végzett tanítványok tanulmányai Tálasi István néprajzprofesszor születésének 100. évfordulójára*. Kecskemét, 163–176.).

A diploma megszerzését követően egykori csoporttársai közül Szemerkenyi Ágnessel, Küllös Imolával és Sárkány Mihállyal együtt kerültek az Ortutay Gyula által nem sokkal korábban alapított akadémiai kutatóhelyre. Pályakezdését professzora azzal is egyengette, hogy *Kis magyar néprajz* címen rádiósorozatot indított, amelynek előadói korábbi tanítványai, az akadémiai kutatóhely fiatal munkatársai voltak, többek között ő is. Tátrai Zsuzsanna nem csak előadója volt a műsornak, hanem éveken át a rádiós előadássorozat szerkesztésében is részt vett (ld. Tátrai Zsuzsanna–Jávorka Kata–Küllös Imola: *Kis magyar néprajz a Rádióban*. Bp., 1977; Tátrai Zsuzsanna: *A Néphagyomány népszerűsítése és a néprajzi ismeretterjesztés Ortutay Gyula munkásságában*. *Ethnolore*, XXVIII. 2011. 51–61.). Egész életére meghatározó tevékenységgé vált a tudománynépszerűsítés.

A Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Csoportjának (az intézmény neve 1991-től MTA Néprajzi Kutatóintézete) először tudományos munkatársa volt, majd 1997-től nyugdíjba vonulásáig, 2011-ig tudományos

főmunkatársa. 1979-ben *summa cum laude* minősítéssel doktorált, 1997-ben megszerezte a néprajztudomány kandidátusa fokozatot. Diplomamunkáját, doktori és kandidátusi disszertációját egyaránt a magyar népszokások témaköréből írta.

Az akadémiai kutatóintézet számos kiemelt vállalkozásában vett részt. Többek között Nógrádsipek folklórjának jelenkutatásában az 1970-es években (A lakodalmi szokások változása. In Szemerikényi Ágnes [szerk.]: *Nógrádsipek. Tanulmányok egy észak-magyarországi falu mai folklórjáról*. Bp., 1984. 359–422.); a *Magyar Néprajzi Lexikon* szócikkeinek megírásában, elsősorban a kalendáriumi és az emberi élet szokásai tárgykörből; a *Magyar Néprajz* című kézikönyvsorozat V. és VII. köteteiben *A gyermekkor költészete*, valamint *Jeles napok – ünnepi szokások* című fejezetek, majd az I. 1. kötetben *A magyar folklorisztika a 20. század második felében (1949–1990)* rész szerzőjeként. A VI. kötetnek pedig egyik szerkesztője volt. 1987–1994 között az ő sorozatszerkesztésében jelentek meg a *Folklór és Tradíció* kötetei.

A *Rendszerváltás* elnevezésű kutatási projektben a *Szokásrendszerek, az ünnepi és a mindennapi élet kultúrájának átalakulása* téma felelőse volt. 2004-ben e kutatási program keretében rendezte meg az *Ünnepek, ünneplés tegnap és ma* című konferenciát, amelynek előadói az ünnepi szokások 21. századi továbbélésének lehetőségeit és formáit, a hagyományápolás és továbbadás új útjait, valamint a hagyományteremtés kortárs kezdeményezéseit elemezték. Jó lett volna, ha e gondolatébresztő tanácskozás anyagai tanulmánykötetbe rendezve később meg is jelenhettek volna. OTKA-program keretében kezdett hozzá egy számítógépes szokáskatalógus kiépítéséhez, majd a *Kárpát-medence néphagyományai* szakértői rendszerben folytatta a publikált és kéziratossá népszokásgyűjtések adatbázisba rendezését, hogy mind a kutatás, mind az érdeklődő nagyközönség számára digitálisan elérhetőek legyenek a magyar szokásanyagok.

Előadója, majd szerzője volt az akadémiai intézet Folklór Osztálya által szervezett *Folklór a magyar művelődéstörténetben* elnevezésű tudományos konferenciasorozatnak (2004–2008), majd az előadások anyagából szerkesztett tanulmányköteteknek.

Ötletadója és egyik szócikkírója az MTA BTK Néprajztudományi Intézet jelenleg futó kiemelt vállalkozásának, a készülő *Magyar Népköltészeti Lexikon*nak. A szerzők célkitűzése egyrészt a folklorisztika alapfogalmainak újra-gondolása, korszerű újraértelmezése, másrészt a népköltészet legjelentősebb műfajairól, legfontosabb típusairól, motívumairól, előadóiról és a tudomány-szak legjelesebb kutatóiról készítenek a legfrissebb hazai és nemzetközi szakirodalom eredményeit is összegző szócikkeket.

Számos publikációja született a különböző korcsoportok szokásköltészetéről, különösen a gyermekek és a nagylányok folklórját vizsgálja, ennek egyik jelentős összefoglalása az 1994-ben megjelent *Leányélet* című könyve. Kutatja az evangélikus vallási néprajz jelenségeit. 1997-ben látott napvilágot

Karácsony Molnár Erikával közösen írt munkája a *Jeles napok, ünnepi szokások* című könyvük, amelynek népszerűségét jelzi, hogy a mű azóta több kiadást megért. *A pünkösdnek jeles napján... – Pünkösd a 19–20. századi néphagyományban* című monográfiáját 2010-ben adta ki az Akadémiai Kiadó. Kötete a magyar pünkösdi hagyományok monografikus néprajzi feldolgozása, sok évtizedes tudományos munkájának összefoglalása. Publikált és publikálatlan, adattári és saját gyűjtésű anyagok rendszerezése nyomán mutatja be a magyar nyelvterület jellegzetes pünkösdi hagyományait.

1982 óta rendszeresen tart előadásokat pedagógus továbbképző tanfolyamokon a jeles napok, ünnepi szokások, az emberi élet szokásai, gyermekfolklor témakörökben. Tanított az Evangélikus Hittudományi Egyetemen, a Budapesti Tanítóképző Főiskolán, a szarvasi Brunszvik Teréz Óvóképző Intézetben, a Táncművészeti Egyetemen, előad a váci Apor Vilmos Katolikus Főiskolán. A hallgatók közül sokan az ő mindig segítőkész, derűs személyiségének, élvezetes óráinak hatására kezdtek el foglalkozni a népi játékok óvodai és iskolai oktatásával, a helyi népszokások visszatartásával.

1986–2003 között tagja volt a Magyar Néprajzi Társaság választmányának, két cikluson keresztül pedig a társaság titkára volt, szerkesztette a *Néprajzi Hírlevelet*. Kitartó szorgalmát, munkabírást bizonyítja, hogy elkészítette a társaság lapjának, az *Ethnographiának* 1940–1969 közötti tárgy- és névmutatóját. Jelenleg is aktív támogatója a Néprajzi Gyűjtő Szakosztály tevékenységének, bírálatokkal, előadásokkal segíti a Tradíció Néprajzi Gyűjtőpályázat munkáját.

Kutatási témája, az ünnepi szokások a nagyközönség érdeklődésére is rendre számot tart. Tátrai Zsuzsanna neve az írott és az elektronikus sajtóban összeforrott a néprajzi tudománynépszerűsítés nemes ügyével. Jeles napok közeledtével egymást érik a felkérések szakértő nyilatkozataira. Aki csak egyszer is szerepelt a rádió és a tévé nyilvánossága előtt, tudja, hogy milyen embert próbáló feladat, röviden, szakszerűen, ugyanakkor érdekesen, szórakoztatóan beszélni egy ünnep eredetéről, egy szokás történetéről. Ő mindig mosolygósan, könnyedén állja a próbát.

Drága Zsuzsi, Isten éltesen sokáig egészségben, boldogságban szeretettel nagycsaládod körében és kívánok Neked további erőt, alkotókedvet szakmai munkáidhoz!

LANDGRAF ILDIKÓ

* * *